

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/129448,Wystawa-TU-rodzila-sie-Solidarnosc-w-Wieliczce.html>
25.04.2024, 22:48

Wystawa „TU rodziła się Solidarność” w Wieliczce

Wieliczka to następne miasto na małopolskim szlaku plenerowej wystawy IPN „TU rodziła się Solidarność”. Ekspozycja została udostępniona 14 grudnia 2020 r. na pl. prof. Mieczysława Skulimowskiego, gdzie pozostanie do początków stycznia 2021 r.

Cykl regionalnych wystaw o korzeniach „Solidarności” jest jednym z elementów uczczenia 40. rocznicy powstania tego wielkiego ruchu społecznego i związku zawodowego. Wystawa prezentuje w ujęciu ogólnopolskim i regionalnym masowy bunt polskich robotników, który rozpoczął się latem 1980 r. Ideą jest przypomnienie, że ten bunt zaczął się wcześniej, w lipcu (także w Małopolsce) i był masowym ruchem sprzeciwu.

Wystawa „TU rodziła się Solidarność” w Wieliczce. Fot. IPN

Wystawa „TU rodziła się Solidarność” w Wieliczce. Fot. IPN

Wystawa „TU rodziła się Solidarność” w Wieliczce. Fot. IPN

Pierwszym małopolskim zakładem pracy, który strajkował w lipcu 1980 r. był tarnowski „Ponar. Strajki objęły nie tylko Gdańsk i wybrzeże oraz olbrzymi kombinat Nowej Huty, ale także zakłady pracy w mniejszych miejscowościach, jak Skawina, Wieliczka, Bochnia czy Gorlice.

W Wieliczce wszystko zaczęło się 27 sierpnia 1980 r. Przed południem zastrajkowała warzelnia. Protest zorganizował Stanisław Sitko, a strajkujący, oprócz wysunięcia postulatów socjalnych, politycznych i pracowniczych, zażądali m.in. odwołania dyrektora technicznego, który nie szanował załogi i upokarzał ludzi.

Wyrażono również poparcie dla postulatów gdańskich. W opracowaniu wielickich postulatów brali udział Piotr Marzec, Stanisław Fiołek i Michał Bylica. Odczytano je na cechowni, w obecności przedstawicieli dyrekcji i pracowników I i II zmiany. Głosami pracowników wybrano przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”, którym został Marzec, a jego zastępcami Tadeusz Janisz z oddziału Barycz oraz Elżbieta Kmiecik z działu administracji.

2 września 1980 r. dyrektor Ignacy Markowski kolejny raz spotkał się z załogą i postulaty górników odrzucił. W odpowiedzi kopalnia zastrajkowała. Z górnikami negocjacji podjął się Edward Grzywa, wiceminister przemysłu chemicznego. Nad ranem 5 września podpisano porozumienie, na mocy którego wzrosły pensje, poprawiały się warunki pracy w warzelni, można było świętować w Wieliczce 11 listopada i 3 maja, a na nadszybie powrócił krzyż, potem ołtarz, zaś pod ziemię barbórkowe msze święte. Strajk został zawieszony.

Uzgodniono, że pracę rozpocznie II zmiana 6 września 1980 r. Trzy dni później powołany został Komitet Założycielski Wolnych Związków Zawodowych, które szybko osiągnęły liczbę 1370 członków na 1450 zatrudnionych w kopalni.

15 września w kombinacie im. Lenina w Nowej Hucie powstał Międzyzakładowy Komitet Założycielski Kraków, wyłoniony spośród zgromadzonych przedstawicieli zakładów Krakowa, Skawiny i Wieliczki. Z Wieliczki w zebraniu uczestniczyli: Piotr Marzec, Bronisław Pasek, Irena Szewczyk. W ten sposób rozpoczęła się działalność niezależnego ruchu zawodowego w Małopolsce.

Założycielem Wolnych Związków Zawodowych w Kopalni Soli „Wieliczka” i od 31 stycznia 1981 r. przewodniczącym pierwszej Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” był Piotr Marzec. Oprócz niego wśród osób zasłużonych dla „Solidarności” w kopalni byli: Stanisław Anioł, Tadeusz Badura, Józef Bakalarz, Adam Batko, Michał Bylica, Antoni Chachlica, Janina Chachlica, Stanisław Fiołek, Józef Halkow, Tadeusz Janisz, Jan Kaszowski, Elżbiet Kmiecik, Józef Kowalczyk, Marzena Krzanowska, Stanisław Kubowicz, Klara Kudela (Szulc), Stanisław Lichoń, Władysław Liszkiewicz, Maria Madej, Stanisław Rusek, Stanisław Sitko, Andrzej Surówka, Irena Szewczyk, Józef Wandas, Tadeusz Włoch i Józef Ziarko.

We wrześniu 1980 r. do MKZ w Krakowie należało ponad 150 niezależnych organizacji zakładowych, zrzeszających 170 tys. członków. Miesiąc później MKZ skupiał już 701 komisji. Najliczniejszą organizacją w Małopolsce była Komisja Robotnicza Hutników NSZZ „Solidarność”. Spośród 40-tysięcznej załogi kombinatu do nowego związku zapisało się 90 proc. zatrudnionych.